

Канцэпцыя аднаўлення законнасці і нацыянальнага прымірэння

Сапраўдная канцэпцыя заклікана прадставіць асноўныя накірункі дзейнасці па аднаўленні законнасці і нацыянальнаму прымірэнню грамадзянаў Рэспублікі Беларусь, пераадоленню расколу паміж грамадствам і асобамі, у наш час занятымі ў сістэме дзяржаўнай улады і кіравання (уключаючы органы дзяржаўнай улады і кіравання, юрыдычную сістэму, сістэмы навукі, адукацыі і аховы здароўя ўсіх узроўняў, сілавыя ўстановы, падкантрольныя дзяржаве суб'екты гаспадарання і СМІ), выкліканага палітычным крызісам, справакаваным спробай А. Лукашэнка незаконна, гвалтоўным шляхам утрымаць дзяржаўную ўладу пасля паражэння на прэзідэнцкіх выбарах 2020 года.

Каардынацыйная Рада лічыць, што бягучы палітычны крызіс няўхільна скончыцца нацыянальным прымірэннем, будаваннем будучага вольнай Беларусі супольнымі высілкамі ўсіх яе грамадзянаў, незалежна ад іх палітычных паглядаў, сферы інтарэсаў, занятага становішча ў грамадстве і фінансавага дабрабыту.

Канцэпцыя заклікана спрыяць захаванню дзеяздольнага прафесійнага апарата дзяржаўнага кіравання і сектара нацыянальнай бяспекі і абароны Беларусі.

1. Прынцыпы

Законнасць – дзейнасць па аднаўленню законнасці і нацыянальнаму прымірэнню павінна рэгулявацца спецыяльным заканадаўчым актам, а ў частцы вызначэння мер крымінальнай і адміністрацыйнай адказнасці – КК і КПК Беларусі, КААП і ПВКаАП Беларусі.

Індывідуальная адказнасць - аднаўленне законнасці і нацыянальнае прымірэнне ў Беларусі выключае групавую адказнасць. Прыналежнасць да якой-небудзь арганізацыі не можа быць падставай для прыцягнення да адказнасці, калі не даказана дачыненне асобы да парушэнняў праў грамадзянаў, якія падлягаюць аднаўленню.

- Аб'ектыўнасць і бесстароннасць разгляду кожнага выпадку.
- Поўнасць кампенсацыі прычыненай шкоды – матэрыяльная і маральная шкода грамадзянаў, пацярпелых ад парушэння сваіх праў, павінны быць кампенсаваныя ў поўным памеры. Кампенсацыя ажыццяўляецца за кошт фонду, сфармаванага з дзяржаўнай маёмасці і грашовых сродкаў, з магчымасцю наступнага спагнання сумы кампенсацыі за кошт вінаватых асоб у выпадку ўстанаўлення такіх.
- Галоснасць разбору – кожны выпадак у рамках працэсу па аднаўленні законнасці і нацыянальнаму прымірэнню разглядаецца ў адкрытым парадку з публічным доступам да адпаведнай інфармацыі за выключэннем выпадкаў, калі супраць гэтага пярэчыць пацярпелая асоба.

- Спрыянне прымірэнню ў выпадку ўстанаўлення пацярпелай і вінаватай асобы.

2. Выпадкі, што падлягаюць урэгуляванню ў рамках працэсу аднаўлення законнасці і нацыянальнага прымірэння

- 2.1. ужыванне фізічнай сілы, спецыяльных сродкаў і тэхнікі, зброі ў дачыненні грамадзянаў у сувязі з іх палітычнай пазіцыяй;
- 2.2. кожнае пазбаўленне волі грамадзянаў, незалежна ад таго, будзе гэта ў рамках адміністрацыйнага ці крымінальнага працэсу, у сувязі з іх палітычнай пазіцыяй;
- 2.3. парушэнні выбарчых праў грамадзянаў;
- 2.4. парушэнні правоў на вольнае распаўсюджванне і атрыманне дакладнай інфармацыі, уключаючы незаконныя або не выкліканыя пільнай патрэбай абмежаванні ў дзейнасці СМІ;
- 2.5. парушэнні правоў грамадзянаў на свабоду асацыяцыі (стварэнне новых некамерцыйных грамадскіх аб'яднанняў ці ўдзел у дзейнасці ўжо існуючых), мірных сходаў, шэсцяў, публічны выраз сваёй думкі, волю перасоўвання (уключаючы права грамадзяніна Беларусі на выезд і зварот у краіну);
- 2.6. прыцягненне грамадзянаў да крымінальнай ці адміністрацыйнай адказнасці, або іх звальненне з працоўнага месца, а таксама абмежаванне права на працоўную ці прадпрыемніцкую дзейнасць, у сувязі з іх палітычнай пазіцыяй;
- 2.7. публічныя заклікі да парушэння правоў і свабод грамадзянаў, пагрозы і абразы ў сувязі з іх палітычнай пазіцыяй, здзейсненыя асобамі, што выконваюць аплачваемую за кошт бюджэту дзейнасць і/ці з выкарыстаннем сродкаў распаўсюджвання інфармацыі, што знаходзяцца ва ўласнасці дзяржавы або фундаваных за кошт бюджэту;
- 2.8. знішчэнне і пашкоджанне маёмасці грамадзянаў і недзяржаўных арганізацый (уключаючы суб'екты гаспадарання), вынятак іх маёмасці (уключаючы блакаванне банкаўскіх рахункаў ці спісанне сродкаў з такіх рахункаў, ці накладанне арышту на такія сродкі), накладанні на іх любых відаў кары/спагнання, любых абмежаванні іх гаспадарчай/прадпрымальніцкай дзейнасці (уключаючы водзых ліцэнзій ці іншых падобных дазволаў на прадпрымальніцкую дзейнасць), звязаныя з дзеяннямі, агаданымі сапраўдным пунктам.

Асобы, занятыя ў сістэме дзяржаўнай улады і кіравання як яны разумеюцца ў ч.1 прэамбулы сапраўднай Канцэпцыі, і не датычныя да дзеяў, пералічаных у сапраўдным пункце, не падпадаюць якім-небудзь абмежаванням, спагнанням і працягваюць выконваць свае службовыя абавязкі ў звычайным парадку. Яны маюць права прэтэндаваць на любыя пасады (прысваенне класнага чыну і катэгорыі, спецыяльнага ці воінскага звання) у сістэме дзяржаўнай улады і

кіравання на агульных падставах згодна дзейнага заканадаўства, карыстацца правамі, гарантыямі і імунітэтамі згодна занятым пасадам (працоўным месцам).

3. Парадак разгляду і ўрэгулявання выпадкаў парушэння праў грамадзянаў

3.1. Для аднаўлення законнасці і нацыянальнага прымірэння згодна спецыяльна прынятага заканадаўчага акта ствараецца спецыяльны орган. Дадзены орган прымае рашэнні пра магчымасць выкарыстання ці працэдуры прымірэння, ці працэдуры аднаўлення законнасці.

У паказаным у ч. 1 сапраўднага пункта заканадаўчым акце павінен быць вызначаны спрошчаны парадак вызначэння памеру матэрыяльнай і маральнай шкоды, што падлягае пакрыццю ў рамках працэсу аднаўлення законнасці і нацыянальнага прымірэння.

3.2. Працэдура прымірэння мае на ўвазе вызваленне асоб, якія ажыццявілі дзеянні, паказаныя ў пунктах 2.1-2.5 і 2.8, ад крымінальнай ці адміністрацыйнай адказнасці, з выключэннем выпадкаў, калі ў выніку прычынена шкода жыццю ці здароўю (меней цяжкія, цяжкія скалечанні, смерць, устойлівая страта працаздольнасці), або ўгледжваюцца азнакі катаванняў ці іншага злачынства супраць чалавечнасці.

Неабходнай умовай ужывання працэдуры прымірэння з'яўляецца дзейнае раскаянне асоб, што ажыццяўлялі дзеянні, пералічаныя ў ч.1 сапраўднага пункта. Якое выяўляецца праз самаахвотнае і актыўнае спрыянне ўстанаўленню акалічнасцяў падзей і дзеянняў, якія з'яўляюцца прадметам разбору, выкрыванню іншых асоб, датычных да здзяйснення дзеянняў, пералічаных у п.2, адшуканню іх маёмасці.

3.3. Да асоб, паказаных у ч.2. п.3.2. у залежнасці ад характару ажыццяўленых імі дзеянняў, іх сямейнага становішча, асабістага дачынення да адбытага, дачынення да выканання сваіх прафесійных абавязкаў па рашэнні органа па аднаўленню законнасці і нацыянальнаму прымірэнню ўжываецца адна з наступных мер уплыву і абмежавання:

А) вынясенне публічнага ганьбавання;

Б) абмежаванне па службе ў выглядзе забароны на атрыманне больш высокага воінскага ці спецыяльнага звання, класнага чыну, прызначэння на вышэйшую пасаду на тэрмін да 5 гадоў;

У) зніжэнне ў пасадзе, воінскім ці спецыяльным званні, класным чыне;

Г) штраф у межах памеру, што вызначаецца заканадаўчымі актамі пра нацыянальнае прымірэнне і аднаўленне законнасці;

Д) звальненні з забаронай займання пасада/працаўладкавання ў органах дзяржаўнага кіравання, мясцовага самакіравання, бюджэтных арганізацый і прадпрыемстваў з доляй дзяржаўнага ўдзелу 25 і больш за адсоткі на тэрмін ад 5 да 10 гадоў.

Матэрыяльная і маральная шкода, вызначаная ў парадку заканадаўчага акта пра аднаўленне законнасці і нацыянальнае прымірэнне, прычыненая асобамі, пералічанымі ў ч.1 п. 3.2. гасіцца са спецыяльнага фонда, створанага ў тым ліку за кошт эканоміі бюджэтных сродкаў на ўтрыманне дзяржаўнага апарата і рэалізацыі надмернай дзяржаўнай маёмасці. З выключэннем выпадку ўжывання да асобы меры, паказанай у падпунктах Г) і Д) сапраўднага пункта: у такім разе такія асобы гасяць прычыненую шкоду за кошт асабістых сродкаў або непасрэдна, або ў парадку рэгрэсных патрабаванняў да іх з боку дзяржавы ў межах выплачаных пацярпелым кампенсацый.

3.4. У выключных выпадках, паказаных у ч.1 п. 3.2, якія не могуць быць урэгуляваныя працэдурай прымірэння пры выкананні ўмоў ч.2 паказанага пункта (дзеянае раскаянне вінаватага ў парушэнні праў грамадзянаў) у дачыненні асобы, якая дапусціла парушэння правоў грамадзянаў, ужываюцца меры адказнасці, агаданыя крымінальным ці адміністрацыйным заканадаўствам. Пры гэтым максімальны памер адказнасці, якая можа быць накладзена на вінаватых асоб, не можа перавышаць паловы памеру найболей строгай кары, агаданай заканадаўствам за дзею. А ў выпадку заступніцтва пацярпелых асоб пра змякчэнне пакарання -- адну траціну памеру найболей строгай кары, агаданай заканадаўствам за ўчынак.

3.5. Працэдура прымірэння не можа быць задзейнічана, калі супраць гэтага супярэчыць пацярпелая асоба. А ў выпадку, калі пацярпелымі прызнаныя больш за адной асобы, калі супярэчаць палова і больш пацярпелых.

3.6. У выпадках, калі працэдура нацыянальнага прымірэння не можа быць скарыстаная, ужываецца агульны парадак адміністрацыйнага, дысцыплінарнага ці крымінальнага разбору (аднаўленне законнасці). Пры гэтым у дачыненні асоб, што даказалі дзейнае раскаянне паводле ч.2. п.3.2, максімальны памер крымінальнай ці адміністрацыйнай кары абмяжоўваецца паловай памеру найболей строгай кары, агаданай заканадаўствам за адпаведны ўчынак.

Матэрыяльная і маральная шкода ў рамках працэсу аднаўлення законнасці кампенсуецца ў поўным аб'ёме пацярпелым за кошт сродкаў спецыяльнага фонду з наступным спагнаннем выплачаных сум з вінаватых асоб, калі такія будуць устаноўленыя.

3.7. У кожным выпадку ў дачыненні асоб, што даказалі дзейнае раскаянне, не могуць быць ужыты канфіскацыі і іншыя выняткі маёмасці, абмежаванні іх маёмасных праў звыш сум кампенсацый, што падлягаюць выплаце пацярпелым.

3.8. У дачыненні асоб, што не дэманструюць раскаянне можа ў якасці дадатковай меры аднаўлення законнасці ўжывацца спагнанне атрыманых імі бюджэтных выплат усіх формаў (уключаючы ільготныя крэдыты ў межах дзяржаўных праграм) за перыяд часу, пасля 9 жніўня 2020 года і да сканчэння атрымання такіх выплат. А ў адносінах да асоб, што ўдзельнічалі ў парушэннях выбарчых праў грамадзянаў пачынаючы з 9 мая 2020 года і да сканчэння атрымання такіх выплат.